

BUGUNGI KUNDA QISHLOQ JOYLARIDA YOSHLAR BANDLIGINI TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI

Jabborov Zokirjon Abdug'appon o'g'li

Namangan davlat universiteti Tarix yo'nalishi talabasi

Jabborovzokirjon66@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada bugungi kunda qishloq joylarida yoshlar bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari hamda yoshlarni ish bilan bandligini ta'minlash haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Yoshlar, aholini ish bilan bandligini ta'minlash, iqtisodiy sohalar, ish o'rinlari, qayta tayyorgarlik.

Iqtisodiy taraqqiyot va inson salohiyatini rivojlantirishda aholini ish bilan bandligi muhim omil hisoblanadi. Yoshlarni ish bilan bandligini ta'minlash uning takror ishlab chiqarilishi uchun zarur shartdir. Chunki kishilarning turmush darajasi, iqtisodiyot sohalari va tarmoqlari uchun kadrlar tanlash, tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish, ishga joylashtirish, ishsizlarni moddiy va psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash uchun qilinadigan sarflar aholini ish bilan ta'minlanishiga bog'liqdir. Shuning uchun aholini ish bilan bandligini ta'minlashning ijtimoiy-iqtisodiy va tashkiliy jihatlarini tadqiq etish bugungi kundagi ijtimoiy-iqtisodiy muammo sifatida alohida ahamiyatga egadir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, mehnat bozorida ishsizlarning 90%ga yaqini munosib ishga joylashishga ko'maklashish yuzasidan muhtojlik sezmoqda. Munosib ish o'rinlari - bu ishchilarga qiziqarli va qo'lidan keladigan ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan maqbul bo'lgan ish o'rinlaridir. Munosib ish joyiga ega bo'lish uchun mehnat bozorida ishchi kuchi ancha raqobatbardosh bo'lishi zarur. Ishlab chiqarishning yoki tashkilotda boshqarishning

rasional tashkil etilishi va modernizasiyalashishi natijasida kadrlarning taqchilligi yuzaga kelmoqda.[2]

Yoshlarni ish bilan bandligining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyatiga xos xususiyatlar, shu jumladan, ish bilan bandlik turlari, kasb-malaka guruhlari bo'yicha taqsimlashdagi qonuniyatlar kishilarning yoshi va jinsi bo'yicha farqlanishi bilan ifodalandi.[2]

Tahlil etilayotgan davrlarda O'zbekiston Respublikasida aholi soni 21,5 %ga oshgan. Shuningdek, respublikamizda shahar aholisini muntazam ko'payib borishi kuzatilmoqda, ya'ni 2020 yilda 17183,7 ming kishini tashkil etgan, ya'ni bu ko'rsatkichning 2010 yilga nisbatan o'sishi 19,9 % ga oshgan oshgan. Respublikamizda ish bilan bandlar soni bu davrlar oralig'ida 17,9%ga oshgan holda, ishsizlik darajasi 2020 yilda 9,1%ni tashkil etgan. Shuningdek, mustaqil tarzda ish qidirayotganlar soni 2,5 martaga oshgan.[1] Buning asosiy sababi mehnat bozori egiluvchanligining ta'minlanishi hisobiga nostandart ish bilan bandlik turlarining kengayib borayotganligi hisoblanadi. Mamlakatda ishsizlik katta iqtisodiy, moliyaviy ijtimoiy va ba'zan psixologik harajatlarga olib keeladi. Iqtisodiy harajatlar barcha iqtisodiy faol aholi band bo'lmasligi oqibatida YalMda o'z ifodasini topadi. Moliyaviy harajatlarga, birinchidan, ishsizlarga ijtimoiy yordam sifatida ketadigan harajatlar (nafaqa moddiy yordamning boshqa turlari, ish bilan bandlik dasturini amalga oshirishga), ikkinchidan, davlat byudjetiga tushmagan soliqlar summasi orqali hisoblanadigan harajatlar kiradi. 1981 yilda Buyuk Britaniya moliya vazirligi tomonidan olib borilgan hisob-kitoblarga ko'ra bitta ishsiz uchun qilingan harajat davlatga 3,4 ming funtga tushgan hamda davlatning barcha moliyaviy harajatlari 9,8 mlrd. funtni tashkil etgan. Shuningdek, qishloq aholisi sonining doimiy oshib borishi O'zbekistonda demografik rivojlanishning o'ziga xos xususiyatidir.[3] O'qiyotgan yoshlar sonini kengaytirishning ikkita yo'nalishi bo'lishi mumkin. Birinchisi ishlab chiqarishdan ajralgan holda o'qish imkoniyatlarini kengaytirishdir. Ikkinchi yo'nalishga vaqtincha chora sifatida qarash mumkin va u kollej o'rta maxsus va oliy o'quv yurtlarida mehnat bozori ehtiyojlarini o'zgarib borishiga muvofiq qayta ixtisoslashuv natijasida ta'lim olish muddatini uzaytirishdir.[4]

Mamlakatimizning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish borasida amalga oshirib kelayotgan islohotlarning oldida turgan dolzarb muammolardan biri - bu takomillashgan mehnat bozorini shakllantirish va uning samarali amal qilishini ta'minlash hisoblanadi. Respublikamizda ijtimoiy jihatdan yetarli darajada himoya qilinmagan yoshlar orasida ishsizlar soni salmoqli miqdorga ega bo'lmoqda. Bunday holat mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlash, ularning ishsizligini kamaytirishning samarali usullari va mexanizmlarini tadqiq etishni talab qilmoqda.

Mamlakatimiz aholisi yosh jihatidan ancha yosh hisoblanadi, mehnat resurslari tarkibiga kirib keluvchilar, ya'ni mehnat qobiliyati yoshiga kelib qo'shiluvchilarning aksariyatini yoshlar tashkil qiladi. Buning asosiy sababi sobiq Ittifoq davrida va mustaqilligimizning dastlabki yillarida respublikamizda aholini tez sur'atlar bilan ko'payishi natijasida hozirgi kunga kelib, demografik bosimning ortishiga olib keldi. Oqibatda yoshlarni, ayniqsa, qishloq yoshlarining ishsizligini kamaytirish va ularning ish bilan bandligini ta'minlashda jiddiy muammolarni vujudga keltirmoqda. Yoshlar o'rtasida ishsizlikni kamaytirish, ularning mehnat bozoridagi hatti-harakati qator jiddiy ijtimoiy-iqtisodiy yechimini kutayotgan masalalardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

- 1.Mirziyoev Sh.Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz.T.: "O'zbekiston"2017 yil.- 488 bet. [1]
- 2.Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti: nazariya va amaliyot. Darslik. Qayta ishlangan va to'ldirilgan 3-nashri. - T.: "FAN", 2019. - 592 b.[2]
3. <https://mehnat.uz/oz/services/bandlik> va mehnat munosabatlari vazirligining investitsiya loyihalari to'g'risida ma'lumot.[3]
- 4.Abdurahmonov Q.X. Mehnat iqtisodiyoti nazariya va amaliyot. Darslik. Qayta ishlangan va to'ldirilgan 2-nashri. - T.: "FAN", 2016-203 b.[4]